

Musulunci Yayi Tasiri Kan Al'adun Amirkha

In ji Phyllis McIntosh
Wakilin Mujallar Washington File

Haka a fisge mutum na iya cewa Amirkha da Gabas Ta Tsakiya yankuna ne wafanda ba su da wata halaka da juna, ko ta al'ada ko kuma ta tarihi. Amma gaskiyar maganan shine, akwai shaidu masu yawa da ke nuna cewa akwai alaka ta kusa.

Kodayake 'yan kalilan ne daga cikin mutane suka san haka, amma al'adar Musulunci ya na da babban tasiri kan al'adun Amirkha da Amirkawa. Daga kalmomi da Amirkawa ke amfani da su da irin abincin da suke ci da irin tsarin gine-gine da su ke yi zuwa al'adu da Amirkawa ke girmamawa duk sun samo tushen su ne daga al'adun Musulunci.

Yau a Amirkha akwai karin sha'awa kan abubuwa da ke da nasaba da al'adun Musulunci. Cikin shekaru masu yawa, gidajen ajiye kayan tarihi a Amirkha na baje kayayyakin tarihin al'adun Musulunci, amma a 'yan shekarun nan an samu karin sha'awa daga kafofin watsa labaru na Amirkha kan irin wadannan baje kolin kayan tarihi na al'adun Musulunci, in ji Massumeh Farhad, babban mai kula da kayan tarihi a gidan kayan tarihi na Freer Gallery of Arts/Arthur M. Sackler Gallery a Wahington.

A yanzu haka akwai sama da jami'oi da mayan kwaleoji 120 a Amirkha da suke gudanar da kwasa-kwasai na digirin farko da na biyu kan nazarin al'adu da kuma tarihin yankin Gabas Ta Tsakiya. Sakamakon kididdiga da Kungiyar Nazarin Harsunan Zamani ta Amirkha ta bayar sun nuna cewa fiye da dalibai dubu goma da dari biyar ne sukayi rijista domin koyan harshen Larabci a manyan kwalejojin Amirkha a shekara ta 2002. A shekarar 1998, adadin ya wuce haka, wanda ya sa a yau, harshen Larabci ya kasance harshen da ya fi saurin bunkasa a jami'oi da ke Amirkha.

Tasirin al'adun Musulunci ya samo asali ne tun a farkon tarihin Amirkha kanta. Akwai kyakyawan zato cewa mutuminda ya gano Amirkha a shekaran 1492, watau Christopher Columbus ya samu taimako daga wani Balarabe kan yadda zai tsallaka Tekun Atilantika. Tarihi ya nuna cewa Larabawa ne kan gaba a duniya a fannin ilimin sarrafa jiragen ruwa da kuma sufuri a teku. Sun shahara a wannan fanni kwarai, har masana tarihi na ganin cewa Larabawa ne suka koyawa Turawa amfani da na'urorin taimakawa jiragen ruwa yin shawagi a teku. Hukumar Ilimin Addinin Musulunci a Amirkha ta ce cikin karni na 15, babu wani jagoran jirgin ruwa daga Turai wanda ba ya dauke da wani Musulmi a matasayin matuksi ko kuma mataimakinsa.

Sipaniyawa ko kuma mutanen Andalus da suka yi kaura daga kasar Sufen zuwa Kudancin Amirkha sun taho da kayayyakin adon fasaha da kuma abinci irin na Musulunci, wanda Musulmi suka kai kasar bayan Musulunci ya isa can tsakanin karni na 8 zuwa karni na 15. Tarihi ya nuna cewa mafiyawan shaharrarun gine-gine da ake gani yau a Kudu Maso Yamacin Amirkha sun samo asalinsu ne daga Sufen ko Andalus lokacinda kasar ke karkashin daular Musulunci.

Akwai misalin muhinmiyar al'adar hawan dawaki da sanya takalma da aka fi sani da Boots wanda malaman tarihi sunyi ittifaki cewa Musulmin Sufen ne suka kawo ta Amirkawa, tunda yake su shahararrun mahaya dawaki ne. Mashahurin marubucin nan kuma masanin tarihi daga Jihar New Mexico, Donald Gilbert Chavez, ya ce takalma masu stini a gaba da kuma a dunduniya da Amirkawa ke kira takalman kaboyi "Cowboy boots" Musulmi mazauna Sufen ko kuma Andalus ne suka kirkiro shi, saboda tarihi ya nuna cewa sukan bata lokaci mai tsawo suna zaune akan dawakan su.

Abinda a yau Amirkawa da dama suka sani a matsayin abincin Shinkafa da yaji mai dadfi daga yankin Mexico, shima ya na tarihinsa ne daga irin girke-girke da Musulmin kasar Spain ko Andalus suka kirkiro. Akwashin shinkafa da akayi da ganyen marmari, kana aka sa masa gasheshen nama da aka barbada wa kayan yaji, da yanzu ya shahara a duniya, Musulmi ne suka yi wannan dabarar girkin a kasar Sufen, su kuma Sipaniyawa suka kawo nan Amirkawa. Ga abinda masananin tarihin nan mai suna Terrie Chrones ke cewa akan wannan irin abinci "Akwashin abincin Mexico na cike da tarihi. Idan na ce a bani, ina haba-haban gani da kuma dandana wannan dangantaka da abinci yake dashi da Larabawa."

A fannin zanen gine-gine ma, Musulunci yayi tasiri kwarai a Amirkawa. Masanin zanen gine-gine nan da yayi suna cikin karni na 20, watau Loius Sullivan yayi amfani da dabaru da kuma tunanin fusaha masu tarihi cikin Musulunci wajen zayyana gine-ginen ofisoshin gwamnati da bankuna da kuma kantuna a garurruwa da dama a Tsakiyar Yammacin Amirkawa.

Amma a fannin amfani da harsuna ne ko kuma kalmomi al'adar Musulunci yafi tasiri kan Amirkawa da rayuwarsu. Bisa bayanenda ake samu cikin manyan litattafan bayane da ake kira "encyclopedia" kalmomi da Amirkawa ke amfani da su na yau da kullum sun samo asali ne daga harshen Larabci. Wadannan kalmomi sun hadfa da algebra da coffee da asthma da lemon da guitar da kuma soda.

A yanzu haka Amirkawa na fahinta da kuma nuna sha'awa ga kayan al'adu da na tarihi da ke da nasaba da Musulunci. Masu yawon bufe ido da zasu zo Wahington cikin wannan damina zasu iya ganin wasu baje kolin kayan tarihin Musulunci mai taken "Halifofi da Sarakuna: Fasaha da Tasirin Musulunci a Sufen", wanda za'ayi a wurin baje kayan tarihi na Smithsonian. Baje kayan tarihin Musuluncin na biyu kuma da aka yi wa taken "Masallatai da Kuma gine-ginen Fada", za'ayi shi ne a zauren baje koli na babban gidan baje kolin kayan tarihi na kasu da ake kira National Gallery of Arts da ke Washington.

A wajen wannan baje kolin kayan tarihi na Musulunci za'a baje sama da kayayyaki 190 wadanda duk suke da alaka da Musulunci.